МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра теорії та історії культури

Затверджено
На засіданні кафедри теорії та історії культури
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08. 2020 р.)

В.о. завідувача кафедри **Дарморіз О.В.**

Силабус з навчальної дисципліни

«СОЦІОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ»

що викладається в межах аспірантури

зі спеціальності 031 – релігієзнавство

Львів 2020 р.

СИЛАБУС КУРСУ

СОЦІОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ

2020-2021 навчальний рік

Назва курсу	Соціологія релігії
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії культури
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 - гуманітарні науки, спеціальність - 031 релігієзнавство
Викладач (-і)	Король Наталя Мирославівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії культури
Контактна інформація викладача (-ів)	natalya.korol@lnu.edu.ua тел. (032)-239-42-10 (кафедра теорії та історії культури)
Консультації по курсу відбуваються	кафедра теорії та історії культури, вул. Університетська, 1, ауд. 357, щопонеділка о 15.00

Інформація про курс	«Соціологія релігії XX століття» – дисципліна на вибір для аспірантів спеціальності «031 – релігієзнавство». Загальна кількість годин курсу – 90, кількість кредитів ECTS – 3. Для вивчення дисципліни передбачено два змістових модулі. Діагностують студентів поточним (впродовж семестру) і підсумковим (іспит) контролем і оцінюють у 100 балів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	«Соціологія релігії XX століття» покликана сприяти оволодінню аспірантами необхідними знаннями та вміннями для аналізу взаємодії релігії та суспільства, особливостей функціонування релігії як соціальної системи, а також для дослідження відносин між релігіями та конфесіями. Залучення до методологічної основи аналітичної діяльності аспіранта як дослідника-релігієзнавця світового соціологічно-релігійного дискурсу дозволяє всебічно осмислити проблематику дисертаційного дослідження. Актуальність цієї дисципліни зумовлена потребою у нових інтерпретаціях соціально-релігійних феноменів, які можемо спостерігати в сучасному українському суспільстві, та ймовірних окресленнях розв'язання методологічних та практичних аспектів даних явищ.
Мета та цілі курсу	**Мета:** засвоєння та розуміння ключових концептуально-методологічних засад вивчення релігії як суспільного феномену в межах соціологічно-релігієзнавчого дискурсу. Означена мета реалізовується ***завданнями,*** які студенти повинні повинні вирішити під час опрацювання навчальної дисципліни, є : • ознайомлення з науково-теоретичними засадами соціології релігії, історією виникнення даної дисципліни та сучасними концептуальними підходами в сфері досліджень взаємозв'язків релігії та соціуму; • дослідження та методологічних підходів в царині соціології релігії та здійснення їх компаративного аналізу; • вивчення головних форм взаємодії релігії та таких сфер функціонування суспільства, як політика, економіка; • формування вмінь аналізувати особливості релігійних феноменів в сучасному світі з соціологічних та релігієзнавчих позицій.

Література для вивчення дисципліни	1. Бойко В.А. Посібник до вивчення курсу “Соціологія релігії / Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2015 2. Вілсон Б. Соціологія релігії. Пер. з англ. Марини Хорольської. Х., Акта, 2002. 3. Веремчук В.И. Социология религии. М. : Юнити, 2004. 4. Гараджа В.И. Социология религии : учебное пособие для студентов и аспирантов гуманитарных специальностей. Москва: Аспект Пресс, 1996. 5. Дудар Н., Биченко А. Релігійність українського суспільства: рівень, характер, особливості // Національна безпека і оборона. 2002. № 10. С.14-21. 6. Ерышев А. А., Лукашевич, Н. П. Социология религии : учебное пособие / Межрегиональная Академия управления персоналом.1999. 7. Казанова Х. По той бік секуляризації. К.: Дух і літера, 2017. 8. Лубський, В.І., Козленко, В.М., Горбаченко, Т.Г. Соціологія релігії : курс лекцій для студентів філософських факультетів, відділень релігієзнавства, соціології, філософії, політології / за редакцією В.І. Лубського. - Київ : Фітосоціоцентр, 1999. 9. Лукашевич М. Соціологія релігії. - Львів: Українська академія друкарства, 1999. 10. Паращевін М. А. Феноменологічні теорії соціальної ролі релігії // Інтегративна роль релігії: історико-соціологічний нарис. К.: Інститут соціології НАН України, 2004. – С. 86–91. 11. Релігійні ідентичності в їх сутності і конфесійних виявах: український контекст / За ред. А.Колодного, Л.Филипович, А.Арістової. К.: УАР, 2021. 12. Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии. М.:Аспект-Пресс, 1996. 13. Хоронжий А.Г. Соціологія релігії. Курс лекцій. Навч. посіб. – Львів: Магнолія-2006, 2007. 14. Ципко С.Ю. Соціологія релігії як наукова дисципліна: історія формування методологічних засад // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 249-250. Філософія. Чернівці: Рута, 2005. С. 102 -106. 15. Яблоков, И.Н. Актуальные проблемы социологии религиии. - Москва : Знание, 1971. 16. Яблоков, И.Н. Методологические проблемы социологии религии. - Москва : Издательство Московского университета, 1972. 17. Beckford J. Teoria społeczna a religia, Kraków, 2006. 18. Berger P.L. Reflections on the Sociology of Religion Today / Sociology of Religion. 2001. V. 62, № 4. –P. 443–454. 19. Davie G. The Sociology of Religion, London, 2007. 20. Hamilton M. The sociology of religion : theoretical and comparative perspectives. New York: Routledge, 2002. 21. Handbook of the Sociology of Religion / Ed. by M. Dillon. N.Y.: Cambridge, 2003. 22. Luhmann N. Funkcja religii, Kraków, 2007.

23. Mariański J. Sekularyzacja i desekularyzacja w nowoczesnym świecie, Lublin, 2006.
24. Maslow A. Religions, Values, and Peak-Experiences. N.Y.: Wiking Press, 1971.
25. Mensching, G. Soziologie der Religion. Bonn: Ludwig Rцhrscheid Verlag, 1947.
26. O'Dea, Thomas F. The Sociology of Religion. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc., 1966.
27. Piwowarski W. Socjologia religii. Lublin: Redakcija Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1996.
28. Simmel G. Sociology of religion / translated from the german by Curt Rosenthal. New York : The Wisdom Library, 1959.
29. Scojologia religii : wprowadzenie / oprac. i wyboru dokonał F. Houtart. Kraków : Znak, 1962.
30. Socjologia religii. Wybór tekstów / F. Adamski (red.). Kraków 1983.
31. Socjologia religii. Antologia tekstów/ W. Piwowarski (red.) Kraków 1998.
32. Stark R., Bainbridge W. S., Teoria religii, Kraków 2000.
33. Sztumski J. Wstęp do socjologii religii / Centralny ośrodek doskonalenia kadr laickich. Warszawa, 1968.
34. Wojtowicz A. Współczesna socjologia religii. Założenia, idée, programy. Tyczyn: Millenium, 2004.
35. Yinger J. Milton. Sociology looks at religion. London : Macmillan Co., 1969.

Допоміжна

1. Бабій М. Державна політика щодо свободи совісті й релігій: сутність і практика// Людина і світ. 2004. №3. С. 16-19.
2. Бабій М. Нові релігійні течії і культи в сучасній Україні (за матеріалами соціологічних досліджень) / Українське релігієзнавство. 1996. №1. С.14-19
3. Бабій М. Соціологія релігії // Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., Світ знань, 2000. – С137-152.
4. Бродецький О. „Невже тобі лиш не судилось діло?" Про ментально-
5. історичні передумови розбрату у Православ'ї України . Людина і світ. – 2004.№3. С.11-14.
6. Бучма О., Колодний А., Павленко П. Релігійність як форма буття релігії // Академічне релігієзнавство. –К.: Світ знань, 2000. С.520-533.
7. Вілсон Браян. Соціологія релігії. Пер. з англ.. Марини Хорольської. Х., Акта, 2002.
8. Протестантська етика і дух капіталізму / Макс Вебер; перекл. з нім. О. Погорілого. — К.: Основи, 1994. 261 с.

9. Вебер М. Социология религии. (Типы религиозных сообществ) // Избранное. Образ общества. М., 1994. С. 123-128.
10. Ворожейкина Т., Рашковский Е., Умнов А. Гражданское общество и религия // Диа-Логос. Религия и общество. М., 1997.
11. Гирц. К. Религия как культурная система//Интерпретация культур. М., 2004.
12. Джемс У. Многообразие религиозного опыта. – СПб.: Наука,1992.
13. Дудар Н. Релігійність молоді // Людина і світ. 1999. №2. С.47-49
14. Дудар Н. Релігійність в українському соціумі : детермінанти і
15. характеристика сучасного стану. Рукопис дисертації на здобуття
16. наукового ступеня кандидата соціологічних наук. – К., 2002.
17. Єленський В. Інституалізація релігії. Типологія релігійних інституцій // Академічне релігієзнавство. Підручник. К.: Світ знань,2000. С.485-494.
18. Єленський В. Релігія після комунізму : релігійно-соціальні зміни в процесі трансформації центрально- і східноєвропейських суспільств : фокус на Україні. - Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. 421 с.
19. Єленський В. Релігійність в українському суспільстві (за матеріалами соціологічних досліджень) // Людина і світ. 2001. №10. С.66-73
20. Єленський В.Є., Перебенесюк, В.П. Релігія. Церква. Молодь / Український науково-дослідний інститут проблем молоді. К. : А. Л. Д., 1996. 160 с.
21. Здоровец Я. И., Мухин А. А. Религиозные конфессии и секты. М., 2005.
22. Кальниш Ю. Г. Пріоритетні напрями, шляхи реалізації і перспективи державної політики України в галузі релігійно-церковного життя // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. К., 2001.
23. Карагодіна О. Як ми віруємо? Релігійність з погляду психології. // Людина і світ. 1999. №8. С.36-40.
24. Косуха П.І. Характер і тенденції еволюції релігійності в посткомуністичному соціумі // Сучасна релігійна ситуація в Україні: стан, тенденції, прогнози. К.,1994. С.120-161.
25. Классики мирового религиоведения. М.: Канон, 1996.
26. Мистика. Религия. Наука. Классики мирового религиоведения. Антология. М.:Канон+, 1998.
27. Модели церковно-государственых отношений стран Западной Европы и США. К.,1996
28. Недавня О. „Нова націєідентифікація" українців у сучасній РКЦ // Історія релігій в Україні. Праці XIII міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 20 – 22 травня 2003 року. Львів: Логос, 2003. С. 183-188
29. Панков А. Состояние религиозности в условиях кризиса общества. Дис. канд. социол. наук. Одеса,

1996.
30. Паращевін М. Релігійність у повсякденному житті українців // Українське суспільство: десять років незалежності (соціологічний моніторинг та коментар спеціалістів). К.: Інститут соціології НАН України, 2001. С.545-553.
31. Пивоваров В.Г. Религиозная группа прихожан в системе церковного прихода (опыт моделирования) // Человек. Общество. Религия. М., 1968. С.130-166.
32. Релігієзнавчий словник / За ред. А. Колодного, Б. Лобовика. — К.: Четверта хвиля, 1996.
33. Саган О. Етноконфесійна специфіка релігійності в Україні // Українське релігієзнавство. 2000. №12. С.94-106.
34. Самыгин С. И., Нечипуренко В. Я, Полонская И. Н. Религиоведение: социология и психология религии. Ростов-н/Д, 1996.
35. Свенцицкая И. С. От общины к церкви. М., 1985.
36. Скокова Л. Релігійна ідентичність в автобіографічних повідомленнях молоді / Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2003. №2. С.111-121.
37. Трёльч Э. Социальные учения христианских церквей и групп// Религия и общество. Хрестоматия по социологии религиии. М., 1996.
38. Уайт Л. А. Государство-Церковь //Антология исследований культуры. СПб., 1997. С. 287-288.
39. Филипович Л. Нетрадиційна релігійність і процеси національної ідентифікації в сучасній Україні // Українське релігієзнавство. К.,2001. №20. С.64-72.
40. Филипович Л. Українські візії релігійної свободи і національної
41. ідентичності // Релігійна свобода: свобода релігії і національна ідентичність – світовий досвід та українські проблеми. № 6. К., 2002.
42. Филипович Л., Саган О. Релігійна ситуація в Україні: стан і головні проблеми першого півріччя 2004 р. / Людина і світ. 2004. №9. С.2-12.
43. Хоффер Э. Истинноверующий : мысли о природе массовых движений / Европейский гуманитарный университет. Минск : Издательство ЕГУ, 2001.
44. Ципко С.Ю. Соціологія релігії як наукова дисципліна: історія формування методологічних засад // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 249-250. – Філософія. Чернівці: Рута, 2005. – С. 102 -106.
45. Штерин М. Взамоотношения между церковью и государством и религиозное законодательство в России в 90-е годы// Старые церкви и новые верующие/ Под ред. К. Каариайнена иД. Фурмана. М., 2000. С. 182-208.
46. Шумунова Д.Д. Релігійний конфлікт як гранична ситуація в розвитку глобальної цивілізації // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер.: 7. Культурологія.

	Релігієзнавство. Філософія. К., 2005. №4(17). С.48-55. 47. Abell P. Sociological theory and rational choice theory. Oxford:1996. 48. Allport G.W., Ross G.M. Personal religious orientation and prejudice // J. of Personality and Social Psychology. 1967. Vol.5. P.432-443 49. Berger P. Święty baldachim. Kraków, Zakład wydawniczy "Nomos", 1997. 50. Bruce S. God is Dead. Secularization in the West. Oxford: Balckwell Publishing, 2002. 51. Erickson E.H. Identity: Yoth and crisis. London: Faber&Faber, 1968 52. Martin D. A General Theory of Secularization. Hampshire: Gregg Revival, 1993. 53. Zielińska K. Spór o sekularyzację – od dominacji do negacji? / Przegląd religioznawczy. 1/211. 2004. Warszawa: Polskie towarzystwo religioznawcze. – S.23-37. 54. Koshy N. Wolność religijna w zmieniającym się świecie / Przekład Dariusz Dańkowski SJ, Robet Wawer SJ. Kraków: WAM, 1998. 55. Pace E., Stefani P. Współczesny fundamentalizm religijny / przekład : K. Stopa. - Kraków : WAM, 2002. 210 s 56. Religion im Prozeß der Globalisierung / herausgegeben von P. Beyer. Würzburg : Ergon Verlag, 2001. LVIII, 341 S. **15. Інформаційні ресурси** • Державна служба України з етнополітики та свободи совісті (dess.gov.ua) • Міністерство культури України :: Департамент у справах релігій та національностей (kmu.gov.ua) • Релігійно-інформаційна служба України - Інтернет-портал про релігію (risu.ua) • Центр Разумкова (razumkov.org.ua) 1.
Тривалість курсу	3 кредити, 90 год.

Обсяг курсу	48 аудиторних години З них: 32 години лекцій 16 годин практичних занять 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	В результаті вивчення даного курсу студент повинен знати: ***знати:*** • проблеми сучасних досліджень релігії як елементу суспільного простору; • особливості та напрямки соціологічний студій феномену релігії; • основних мислителів та їхні праці, які належать до релігієзнавчо-соціологічного дискурсу; • специфіку сучасної релігійності та методології її дослідження. ***вміти:*** • аналізувати основні засади соціологічного аналізу релігії; • орієнтуватися в сучасних особливостях релігійного виміру суспільної структури; • виділяти основні риси релігійних організацій та їх сучасну трансформацію; • диференціювати методологічні підходи до аналізу колективної та індивідуальної релігійності.
Формат курсу	Очний (денний, вечірній)
Теми	Тема 1. Предмет соціології релігії: мета, завдання, сфера досліджень. Тема 2. Головні категорії та поняття соціології релігії. Тема 3. Формування предмету соціології релігії. Тема 4. Методологічні проблеми соціології релігії. Тема 5. Функціоналізм Т. Парсонса і Б. Маліновскі в контексті релігієзнавчих та соціологічних студій. Тема 6. Компаративна соціологія релігії. Тема 7. Т. Лукман, П. Бергер і феноменологічний напрям соціології релігії.

<table>
<tr><td></td><td>Тема 8. Неоеволюціонізм в американській релігієзнавчій думці (Р.Н. Бела)</td></tr>
<tr><td>Підсумковий контроль, форма</td><td>іспит</td></tr>
<tr><td>Пререквізити</td><td>Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з основ культурології, міфології, релігієзнавства, філософії культури, етики, прикладної етики, соціальної культурології.</td></tr>
<tr><td>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</td><td>Проблемно-пошукові.
Техніки опрацювання дискусійних питань.
Метод проєктів і їх презентацій.
Метод усного опитування.
Проблемний аналіз культурних артефактів.</td></tr>
<tr><td>Необхідні обладнання</td><td>Проектор, роздаткові матеріали, підключення до мережі інтернет.</td></tr>
<tr><td>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</td><td>Критерії оцінювання за курсом
Загалом – 100 балів, з них:
<table>
<tr><td>Поточне тестування та самостійна робота</td><td>Контролі знань</td><td>Сума</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	20	100
10	10	10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	***Оцінка в балах***	***За національною шкалою***		
		Оцінка		***Залік***
A	90 – 100	5	***Відмінно***	***Зараховано***
B	81-89	4	***Дуже добре***	
C	71-80		***Добре***	
D	61-70	3	***Задовільно***	
E	51-60		***Достатньо***	

Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). **Академічна доброчесність**: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в

	роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. **Відвідання занять** є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні зайняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. **Політика виставлення балів.** Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до іспиту	• Головні категорії та поняття соціології релігії • Релігія як суспільна організація • Структура релігії та її соціальні прояви • Суспільні функції релігії: соціологічний аналіз • Структурні елементи релігії в концепції Е. Дюркгейма. • М. Вебер і соціологія релігії • Особа і релігія: соціокультурний контекст • Релігія і виклики сучасності
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.